

1. Konference PRVOUK 15

5.4.2013

Anna Kucharská

Ida Viktorová

Katedra psychologie PedF UK v Praze

Hlavní záměr

1. ROZVOJ OBORU PSYCHOLOGIE

- **Pedagogická psychologie** (orientace na kognitivní psychologii a psychologii učení; profese učitele)
 - **Poradenská a školní psychologie** (zahrnující nejen školství, ale také resocializační instituce/náhradní rodinnou péči)
 - **Vývojová psychologie** (posuny v pojetí dětství, variability a patologie vývoje a proměn dětské kultury)
 - **Sociální psychologie** (instituce školy a sociální podmínky učení; psychologie kultury ; změny socializačních procesů, postavení minorit)
 - **Další oblasti oboru** – např. *klinická psychologie prostřednictvím mezifakultního PRVOUKu*
- ▶▶ analýza pozitivních i kritických míst oblastí, identifikace potřebných aktualizací, modifikace s využitím ve výuce
- ve studijním programu Psychologie
 - v předmětech pedagogicko-psychologické přípravy všech SP/SP PedF (povinné kurzy Základy psychologie, Psychologie dítěte, Pedagogická a školní psychologie, Psychologická reflexe pedagogické praxe i kurzy povinně volitelné – nabídka cca 15 dílčích předmětů opřených o výzkumná šetření vyučujících)

2. PROPOJENÍ S OSTATNÍMI VÝZKUMNÝMI SMĚRY NA NAŠÍ FAKULTĚ, VYUŽITÍ ZASTŘEŠUJÍCÍ FUNKCE PROGRAMU PRVOUK, ZVLÁŠTĚ V OBLASTI OBOROVÝCH DIDAKTIK (PSYCHODIDAKTIKY)

- ▶▶ již navázaná spolupráce v některých oblastech
- s katedrou matematiky a didaktiky matematiky
 - s katedrou primární pedagogiky
 - s katedrou českého jazyka

Hlavní záměr II.

Výzkum v naší oblasti usiluje o propojení tradiční **pedagogické psychologie** resp. psychologie vůbec, s novými moderními tématy. Z pedagogické psychologie je akcentována, mimo tradiční témata, její část vývojová, sociální a poradenská nebo kulturní, včetně systematického posilování interdisciplinárních vazeb v rámci psychologie a také spolupráce s dalšími vědními oblastmi ve vědách o výchově, zejména s kulturní antropologií, sociologií, speciální pedagogikou nebo oborovými didaktikami.

Jestliže máme přispět k naplnění hlavního směru programu **Škola a školská profese v kontextu rostoucích nároků na vzdělávání**, koncepce psychologie je v tomto pojetí především **psychologie dítěte**. To znamená, že orientace na dítě má svůj podíl ve většině rozvíjených psychologických subdisciplín. Obsáhne kromě věku školního též období před základní školou a po jejím ukončení. Máme na mysli také **vliv institucí a kulturních podmínek** (škola, dětské domov, rodina, vyloučená lokalita, dětská kultura), **ve kterých děti žijí** (včetně profesí, které mají vývoj dětí na starosti : učitelé, výchovní poradci nebo školní psychologové).

Nezanedbatelným je účast a participace na **budování oborových didaktik (kognitivní, psychosociální a vývojověpsychologická témata)**, ve spolupráci s dalšími katedrami PedF UK v Praze.

Východiska, řešení, indikátory, výstupy

Navazujeme na výzkumné projekty realizované v posledních letech

Nově řešené projekty (viz dále)

Výstupy zahrnují:

- Posuny v paradigmatech jednotlivých oblastí, nové poznatky, nové přínosy pro pedagogickou psychologii
- Aktualizace předmětů vyučovaných v oborech na PedF UK
- Kritické analýzy oborových témat, studie
- Doktorské práce v daných tématech
- Publikační výstupy
- Organizování seminářů a konferencí
- Využití v praxi Poradenské centrum (FIE, školní poradenské služby)

Výzkumný tým oblasti psychologie

- **Kmenoví pracovníci katedry** (budou dále upřesněni dle jejich „témat“)

- **Doktorandi:**

T. Bariekzahyová, R. Čepelák, E. Kadlecová, E. Kmínková, H. Lukášová, K. Lukavská, K. Moss, L. Myšková, B. Neuwirthová, A. Pikhartová, V. Purková, E. Richterová, B. Saitlová, V. Vitošková

Představení hlavních témat

- Psychodidaktika
- Psychologie motivace
- Pregramotnost, gramotnost a funkční negramotnost
- Reprodukce genderu
- Výzkum rodiny. Vztah školy a rodiny
- Vztah romské minority k hodnotám majority, zejména ke škole a vzdělání
- Tradiční praktiky enkulturace (hry, rituály, pohádky, historiky) a jejich psychogenetický význam

Psychodidaktika

Matematika na základní škole

V. Hrabal
L. Hříbková
M. Klusák

Čeština na základní škole

M. Kučera
A. Kucharská
I. Pavelková

Počáteční čtení a psaní

M. Rendl
I. Smetáčková
A. Škaloudová

(Cizí jazyky ve výuce)

K. Špačková
S. Štech
I. Viktorová

Psychologie motivace

Motivace žáků k učení

- Motivační faktory ovlivňující zaujetí školní prací (individuální a situační zájem, cílová a výkonová orientace aj.
- Diagnostika a autodiagnostika učitele (vytváření a ověřování auto-diagnostických metod, reflexní a sebereflexní inventář, trénink vybraných kompetencí učitele
- Vztah dětí a mládeže k budoucnosti, časový faktor v žákovské motivaci

Doc. I. Pavelková

Doc. V. Hrabal

Srovnávací studie

Učitelských konceptů

Monografie k významu učení

Diagnostické metody

Psychodidaktika, Psychologie motivace: výzkumné projekty

- **GAČR P407/11/1740 Kritická místa vyučování matematiky.** 2011 – 2014. Hlavní řešitel Doc. Dr. N. Vondrová, Ph.D., spolupracují členové Katedry psychologie.
- **Výzkumný záměr MSM 0021620862 Učitelská profese.** Hlav. koordinátor Prof. Dr. V. Spilková, CSc., spoluřešitelé Doc. Dr. Isabella Pavelková, CSc., Doc. Dr. Vladimír Hrabal a kol.
- **GAČR P407/11/P512 Konstrukty a praktiky ve vzdělávání nadaných: Rozvoj nadaných dětí v českém vzdělávacím kontextu.** 2011 – 2013. Řešitel: Mgr. Jiří Mudrák, Ph.D.
- **GAUK č. 298811 Možnosti kognitivní stimulace.** 2011 – 2013. Hlavní řešitel: Mgr. Anna Páchová, vedoucí PhDr. M. Rendl, CSc.

Již zpracované publikace

V tomto výzkumném směru vzniklo ze spolupráce s katedrou matematiky monotematické číslo časopisu *Orbis scholae. Teaching mathematics in a changing society* (ed. Naďa Vondrová), 2012, č. 2.

Za naši část projektu publikovali :

- PAVELKOVÁ, I. - HRABAL, V. Mathematics in Perception of Pupils and Teachers.
- ŠTECH, S. – RENDL, M. Should Learning (Mathematics) at School Aim at Knowledge or at Competences?
- SMETÁČKOVÁ, I. Genderové rozdíly v matematice. *e-Pedagogium*.
- HRABAL, V. – PAVELKOVÁ, I. Možnosti učitelovy sebereflexe v oblasti subjektivních teorií pomocí autodiagnostických metod. In: Adriana Wiegerová a kol. *SELF-EFFICACY v edukačních souvislostech*. 2012, Bratislava, SPN, s. 47-61.
- VALENTOVÁ, L. a kol. *Teorie a praxe školního poradenství* PedF UK Praha 2013 (velká společná dvoudílná publikace pod vedením dr. L. Valentové).

Pregramotnosti, gramotnost

Předpoklady pro budování gramotnosti

Rizikové faktory ve vývoji gramotnosti

Rizikové skupiny z hlediska budování gramotnosti (žáci se SPU, SLI, slabí čtenáři, žáci se SVP, včetně dětí bilingvních a dětí ohrožených sociokulturním ohrožením

Etnografický a psychogenetický přístup v rozvoji gramotnosti

A. Kucharská

G. Seidlová - Málková

P. Skasková

H. Sotáková

K. Špačková

E. Váňová

M. Kučera

I. Viktorová

Pregramotnost a gramotnost : výzkumy

Třístupňový model péče v preventivně intervenčním modelu péče o žáky se specifickými poruchami učení. 2008-2010. Hl. řešitel PaedDr. PhDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Enhancing Literacy Development in European Languages (Rozvoj gramotnosti v evropských jazycích). 7RP PEOPLE-2007-1-1-ITN Marie Curie Action. 2008 – 2012. Hlavní řešitel: Mgr. Gabriela Seidlová Málková, Ph.D. (WP1), PaedDr. PhDr. Anna Kucharská, Ph.D. (WP2)

GAUK č. 364911 Variabilita vývoje počáteční čtenářské gramotnosti u dětí s rizikem vzniku specifických poruch učení. 2011 – 2013 Hl. řešitel Mgr. Tereza Kučerová, vedoucí A.Kucharská

GAČR P407/13/20678 Porozumění čtenému – běžný vývoj a jeho rizika 2013-2015. Hl. řešitel PaedDr. PhDr. Anna Kucharská, Ph.D., spoluřešitel Gabriela Seidlová Málková, Ph.D. (spolupráce s katedrou primární pedagogiky – Doc. Wildová, CSc. a katedrou českého jazyka – doc. Šmejkalová, Ph.D.)

Již zpracované publikace

V tomto výzkumném směru vzniklo monotematická dvě čísla časopisu Pedagogika (1-2/2012):

- Kucharská, A.; Seidlová Málková, G. Čtenářská gramotnost - předpoklady rozvoje počáteční gramotnosti
- Jagerčíková, Z.; Kucharská, A. Počátky gramotnosti u česky mluvících dětí s vývojovou dysfázií ve srovnání s běžně se vyvíjejícími vrstevníky
- Kucharská, A.; Barešová, P. Vývojová dynamika čtení v analyticko-syntetické metodě a metodě genetické v 1. a 2. třídě a její uplatnění v poradenské diagnostice
- Kucharská, A.; Veverková, J. Vývoj písmařských dovedností v průběhu 1. třídy u analyticko-syntetické metody a genetické metody
- Špačková, K.; Kucharská, A. Nabývání rovin cizího jazyka u žáků se specifickými poruchami učení.
- Franke, H.; Mikulajová, M. Předgramotnostní dovednosti slovensky hovořících dětí s různými profily jazykových dovedností.
- Schöffelová, M., Mikulajová, M. Vývoj různých aspektů čtení ve Slovenštině
- Sotáková, H. Projekt ELDEL.

Další počiny v tématu a záměry

- Caravolas, M., Lervåg, A., Defior, S., Seidlová-Malková, G., & Hulme, C. Different patterns, but equivalent predictors, of growth in reading in consistent and inconsistent orthographies. *Psychological Science*, 2012.
- Rozvoj čtenářských kompetencí v prostředí inkluzivní školy. Hl. řešitel doc. PaedDr. Radka Wildová, CSc. 2009-2012. Evaluace čtenářských kompetencí pro učitele v 1.-5.ročnících ZŠ, řešitelé A. Kucharská, R. Wildová a kol. PedF UK 212 (on-line).
- Švancarová, D.; Kucharská, A. Test rizika poruch čtení a psaní pro rané školáky. Praha: Dyscentrum, 2012.

Výhledy

- ***Monografie Rizikové faktory ve vývoji gramotnosti***
- ***Zahraniční konference na téma gramotnosti***
- ***Evaluační a diagnostické nástroje***
- ***Intervenční programy jazykových a kognitivních funkcí***

Genderová socializace

Výzkum rodiny, vztah školy a rodiny

Gender, genderová
socializace, reprodukce
genderu

I. Smetáčková

I. Viktorová

P. Presslerová

O. Pařízková

Rodina

Rodina a škola

Reprodukce genderu

Výzkum rodiny

Vztah školy a rodiny

- **GAČR 406/09/0910 Komunikace rodiny a školy: nové rysy setkávání. 2009-2011.** Hlavní řešitel: PhDr. Ida Viktorová, Ph.D.
- **B/CZ0046/3/0042 Development of Norwegian-Czech Project (Concerning Prevention of Sexual Harassment in University Environment).** 2010-2010. Řešitel: PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D.
- **GAUK č.258-133 Pěstounská péče u dospívajících.** 2008-2010. Hlavní řešitel: Mgr. Olga Pařízková. Vedoucí A. Kucharská
- **GAČR P407/11/1556 Nerovné podmínky škol – nerovné šance žáků: Zkoumání vztahu mezi kvalitou učitelů, klimatem školy, výsledky žáků a jejich sociálním původem.** 2011 – 2014
Řešitel: PhDr. David Greger, Ph.D. Spoluřešitel PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D.

Již zpracované publikace

- SMETÁČKOVÁ, I. Fenomén stereotype threat a jeho vliv na školní výkony. *Orbis scholae*, roč. 6, 2012, číslo 1, s. 11 – 26.
- SMETÁČKOVÁ, I. – VIKTOROVÁ, I. *Žákovská knížka jako prostředník vztahů rodiny a školy*. PedF UK v Praze, 2013.

Další záměry

- ***PRESSLEROVÁ, P. Mateřství nezletilých dívek, Karolinum 2013.***
- ***SMETÁČKOVÁ, I. Kontrukce a reprodukce genderu ve škole***

Minority, nástroje enkulturace

Vztah romské minority k hodnotám majority, zejména ke škole a vzdělání

D. Bittnerová

D. Doubek

M. Klusák

M. Kučera

Tradiční praktiky enkulturace (hry, rituály, pohádky, historky) a jejich psychogenetický význam

I. Smetáčková

I. Viktorová

Výzkumné projekty

- **GAČR P406/08/0805 Funkce kulturních modelů ve vzdělávání.** 2008-2010. Hlavní řešitel: Mgr. Markéta Levínská, Ph.D., spoluředitelé Mgr. David Doubek, Ph.D., PhDr. Dana Bittnerová, CSc.
- **Průzkum ke zmapování vzdělávacích potřeb u dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.** 2008-2008. Hlavní řešitel: prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc.; PhDr. Dana Bittnerová, CSc. (koordinátor)
- **GAČR P406/06/1311. Hry školních dětí.** 2006 – 2008. Hlavní řešitel PhDr. Miroslav Klusák, CSc.
- **GAČR P407/10/0807 Morální vývoj předškolách a školáků – jeho paradigmatické výzvy dle J. Piageta a jeho pokračovatelů.** 2010-2012. Hlavní řešitel PhDr. Miroslav Klusák, CSc.
- **GAČR P407/12/0547 Rozhodovací procesy pomáhajících profesí v oblasti interkulturních vztahů.** 2012 – 2015. Spoluřešitel: Mgr. David Doubek, Ph.D.

Publikace

- KLUSÁK, M. K roli her v morálním vývoji dětí dle J. Piageta *Studia Paedagogica. 17, 2012, č.2, s.93 – 107.*
- DOUBEK, D. – LEVÍNSKÁ, M. *Funkce kulturních modelů ve vzdělávání*, článek ve *Studia Paedagogica 1, pol. 2013.*
- DOUBEK, D. Using the schema theory for understanding the Roma culture in the context of education, enculturation and cultural conflict. *European Educational Research Journal, 2013.*

Děkujeme za pozornost a těšíme se na spolupráci!